

Senja kommune

post@senja.kommune.no

12.09.2022, Tromsø

Dette brevet sendes på vegne av Birdlife avd. Troms, Naturvernforbundet Troms, Nordnorsk Botanisk Forening og Midt-Troms Naturlag.

Høringsuttalelse

Forslag til kommunedelplan for naturmangfold Senja kommune

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Troms er et samarbeidsnettverk for natur- og friluftslivsorganisasjonene i regionen. Vårt mål er å ivareta natur- og friluftslivsinteressene i gamle Troms fylke ved å styrke og fremme organisasjonenes arbeid, være en møteplass for samarbeid og en arena for kompetansebygging for natur- og friluftslivsorganisasjonene med sitt virke i regionen. Vi er kjent med at Senja kommune har sin kommunedelplan for naturmangfold på høring og offentlig ettersyn. FNF Troms har tidligere sendt inn innspill til planprogrammet; <https://fnf-nett.no/troms/wp-content/uploads/sites/19/2021/05/Uttalelse-naturmangfold-Senja.pdf>

Bakgrunn, forord og mål for planen

«Kommunedelplanen for naturmangfold er et viktig grunnlag for utarbeidelse av andre planer og avgjørelser i kommunen. Planen synliggjør kommunens utfordringer og muligheter med tanke på å ivareta naturmangfoldet i kommunen. Planen gir videre føringer og strategier for hvordan naturmangfoldet i kommunen skal ivaretas i fremtiden.

Ifølge planen setter Senja kommune som mål å ta vare på natur og landskap, på land, i vann og i havet, og styrke naturmangfoldet i kommunen for fremtidige generasjoner.

- Senja kommune skal bevare arealer og natur som er viktige for vannmiljø, karbonlagring og klimatilpasning
- Senja kommune skal ta vare på et mangfold av landskaps- og naturtyper
- *Senja kommune skal jobbe aktivt for at nært trua arter og naturtyper ikke skal utryddes»¹*

¹ <https://www.senja.kommune.no/aktuelt/horing-og-offentlig-ettersyn-av-kommunedelplan-for-naturmangfold-frist-15-september.12622.aspx>

Nasjonalt mål for naturmangfold er: Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen for truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres²

Vi lurer på om det kan være et bedre samsvar mellom nasjonalt og lokalt mål for truede arter og naturtyper. Delmålet i planen viser til at artene og naturtypene ikke skal utryddes, men om man ser på det **nasjonale målet er også forbedring av tilstanden et mål** – og vi håper Senja kommune kan nyansere målsetningen til å omfatte også dette poenget. Det er viktig at man i planen som helhet også har samsvar mellom hovedmål, delmål og tiltak.

Forum for natur og friluftsliv Troms mener det er **svært positivt at kommunen nå får på plass en kommunedelplan for naturmangfold- og etter det vi kjenner til- den første i region Troms.** Kunnskap om naturmangfold- og synliggjøring av det vi mangler kunnskap om er verdifullt for å kunne ta gode avgjørelser i arealsaker og i forbindelse med andre natur-relevante saker i en tid med klima- og naturkrise.

Vår kommentar

FNF Troms mener Senja kommune i **forordet gir en god beskrivelse av hva som truer naturmangfold**, hva det betyr, behovet for kunnskap i forvaltningen og behovet for å hindre tap av naturmangfold. **Vi undrer oss derfor over at Senja kommune har erklært klimakrise, men ikke naturkrise.** Det har lenge vært kjent at for eksempel FN er tydelige på at vi har en natur og klimakrise- og at disse må løses i sammenheng. Dette er et viktig premis for naturforvaltning og vi håper kommunen kan se på muligheten for å ta et tydelig standpunkt til at vi også står i en naturkrise.³ Vi registrerer også at sammenhengen mellom klima og naturkrise er omtalt i kommunedelplan for klima, miljø og energi som også er på høring og offentlig ettersyn i skrivende stund.

Vi gjør oppmerksom på at henvisningen til «Skogloven» på side 6 i planen muligens bør endres til Skogbruksloven da vi tror det er denne loven man mener å vise til.

Når det gjelder **mål for naturmangfoldet** registrerer vi et fokus på at man skal forhindre utryddelse av arter i ulike formuleringer- vi vil oppfordre kommunen til å tenke noe videre innenfor delmål- for eksempel å ha fungerende og intakte økosystemer i kommunen. Professor Vigdis Vandvik har uttalt nylig følgende på dette tema;

«– Jo, men jeg synes samtidig at det at verdens arter ikke skal utryddes er et veldig lavt ambisjonsnivå på naturens vegne. Vi trenger jo at naturen fungerer, at den får gjøre jobben sin! Vi må innse at vi er en del av naturen, og helt avhengige av den.»⁴

² Side 5 i planforslaget

³ <https://www.ks.no/fagomrader/samfunnsutvikling/klima/naturkrisen-og-klimakrisen-henger-tett-sammen/> og her fra Klimautvalget 2050 <https://nettsteder.regjeringen.no/klimautvalgets-rapport/klimautvalget-2050/klimautvalget-2050-inviterer-til-innspill/4-klimakrisen-loses-ikke-hvis-ikke-ogsaa-naturkrisen-blir-lost-ytterligere-nedbygging-av-natur-og-arealer-ma-begrenses/>

⁴ <https://energiogklima.no/to-grader/ekspertintervju/vi-kan-ikke-fikse-klimaet-uten-a-spille-pa-lag-med-naturen/>

Innspill til del 5 i planen; *Hva er naturmangfold?*

Forum for natur og friluftsliv Troms mener det er positivt at planen synliggjør de ulike måtene naturmangfold er viktig for oss og våre samfunn- både økosystemtjenester og kulturell tjeneste (viktig for for eksempel friluftsliv).

Vår kommentar

Samtidig savner vi at planen sier noe om **naturens egenverdi** og at vi ved å ivareta naturmangfold også respekterer dette som verdi.⁵ Naturens egenverdi var også eksplisitt en del av forarbeidene til naturmangfoldloven og vi mener det derfor er naturlig å også henvise til denne verdien i planen. Sabima har beskrevet naturens egenverdi slik;

«At naturen har en egenverdi er for mange et sterkt nok argument for å bevare biologisk mangfold. Å tillegge en art egenverdi vil si å respektere artens rett til å eksistere og til å utfolde sitt livs potensiale, uansett om arten er nyttig for oss eller ikke.»⁶

Innspill til del 6 i planen; *Trusler mot naturmangfold*

FNF Troms mener planen i alt vesentlige gir en korrekt beskrivelse av truslene naturmangfold møter, og vi mener det er veldig positivt at planen på side 11 fremhever at det er viktig å se til allerede bebygde områder når man ønsker nytt areal for å unngå fragmentering. Vi mener at prinsipper som gjenbruk av arealer, fortetting og transformasjon av areal er viktige tiltak for å gjennomføre arealsparing i en kommune. Gjenbruk og rehabilitering av bygg fremfor å bygge nytt er også både arealbesparende og klimavennlig ifølge en rapport fra Riksantikvaren i 2020.⁷

FNF Troms har også registrert at kommunen har hatt en satsning der de oppfordrer befolkning og frivilligheten til å registrere eller melde fra om fremmede arter. Vi oppfordrer kommunen til gjerne å ta initiativ til samarbeid mellom for eksempel frivilligheten innen naturkartlegging/naturkunnskap, forskningsinstitusjoner og myndighetene for bekjempelse av fremmede arter.

Innspill til del 7 i planen; Påvirkningsfaktorer for hovednaturtypene i Senja

- Myr/våtmarksområder

⁵ Naturens økologiske verdi og **naturens egenverdi** kommer mer spesifikt til uttrykk i de foreslåtte bevaringsmålene for naturtyper og økosystemer (utk. § 4) og for arter (utk. § 5). Her kommer også det langsiktige bevaringsperspektivet eksplisitt til uttrykk, på samme måte som i lovens formålsbestemmelse. Behovet for å sikre at generell bevaring av det biologisk mangfoldet skal være en grunnleggende premisse for samfunnsutviklingen, er hovedsakelig nedfelt i de foreslåtte prinsippene for offentlig beslutningstaking (utk. §§ 8 til 12), samt den generelle aktsomhetsplikten i utk. § 6. Kapitlene om artsvern, verneområder og utvalgte naturtyper (utk. kap. III, V og VI) bygger både på naturens økologiske verdi og egenverdi og naturens verdi som ressurs for mennesker. Ressursaspektet er særlig fremtredende i kapitlet om artsforvaltning (<https://lovdata.no/static/NOU/nou-2004-28.pdf>) Vår utheving.

⁶ <https://www.sabima.no/hva-er-naturmangfold/>

⁷ <https://www.riksantikvaren.no/siste-nytt/pressemeldinger/bevaring-med-klimagevinst/>

FNF Troms mener betydningen våtmarksområder har for fugl bør trekkes frem i lys av at dette er en artsgruppe som har betydelige utfordringer.

Her kan også nevnes f.eks. truede naturtyper på land; slåttemark (CR, utvalgt), strandeng (EN), naturbeitemark (VU), kalksjø (utvalgt), flomskogsmark (VU), typisk høgmyr (foreslått utvalgt), kalk- og lågurtfuruskog (VU) m.fl.

Innspill til del 8 i planen; Strategier for bærekraftig forvaltning av naturmangfold

FNT Troms mener det er viktig at kommunen påpeker at restaurering ikke kan erstatte opprinnelig miljø og at hovedvalget må være å bevare natur etter et tiltakshierarki som vist til på side 18 i planen.

FNF Troms mener også det er positivt at kommunen i planen er klar på mål for kunnskapsinnhenting og naturfaglige vurderinger- selv om vurderinger om for eksempel naturtypekartlegging på gamle reguleringsplaner og sårbare naturareal ikke bare bør vurderes å oppgradere kunnskap, men at det bør gjelde et prinsipp om innhenting av ny kunnskap. Dette er også i tråd med anbefalinger fra i en nylig rapport om bærekraftig arealforvaltning i kommunene, en rapport som vi håper kan være et godt utgangspunkt også for en slik plan som den som foreligger:

<https://www.ks.no/fagomrader/forskning-og-utvikling-fou/forskning-og-utvikling/rapport-foreslar-nye-tiltak-for-arealbruk-med-omsyn-til-natur-og-klima/>

FNF Troms ser også positivt på følgende:

«Når kommunen gjennomfører egne utredninger eller pålegger andre å foreta naturfaglige undersøkelser skal:

- Den naturfaglige utredningen og vurdering av naturmangfold gjennomføres av en uavhengig part.
- Den naturfaglige utredningen gjennomføres etter Miljødirektoratets instruks for kartlegging: Natur i Norge (NiN)
- Kartlegging som gir kunnskap om nye viktige områder, vurderes avsatt ved rullering av plan.»

Uavhengige utredninger er også i tråd med råd gitt i nevnte rapport ovenfor og noe som kan styrke både tillit og kvalitet i utredningene.

I punktet om *Sikring av verdifulle områder gjennom samfunns- og arealplanlegging* på side 19 mener vi at arealer med sjeldne, viktige eller trua naturtyper ikke bare bør hensynstas i utbygginger, men skånes for denne type inngrep.

Det er veldig positivt for friluftsliv og opplevelser at kulturmiljøer og kulturminner skal ivaretas.

Vi støtter også at man oppdaterer bærekraftsmålene i samfunnsplanen med blant annet Livet på land og Livet i havet.

Vår kommentar

Vi skulle gjerne sett at de gode forslagene til strategier for blant annet uavhengige utredninger hadde et juridisk bindende fundament- vi er noe usikre på hvordan kommunen skal håndheve de gode intensjonene og dette gjelder også de delene av handlingsplanen som ikke er forankret i juridisk bindende planer fra før.

Innspill til 9 i planen; *Handlingsplan*

FNF Troms mener handlingsplanen inneholder en rekke gode tiltak, blant annet et tydeligere skille for områder som egner seg for tilrettelegging av friluftsliv og områder der naturverdier er viktige formål (selv om man i enkelte tilfeller også kan få gode løsninger for områder med både natur- og friluftslivsverdier). Streng dispensasjonspraksis er også et veldig godt utgangspunkt og vi ser positivt på at kommunen trekker frem naturlige materialer i tilrettelegging for friluftsliv.

Folkelig kunnskap eller lokal økologisk kunnskap, erfaringsbasert kunnskap etc. er veldig viktig for arealforvaltning jmf. også naturmangfoldloven § 8, annet ledd og det er bra at kommunen er dette bevisst. Når det gjelder skogbruk er det positivt at kommunen oppfordrer til planting av stedeagne arter (også andre enn furu, som bjørk) og vi viser til vårt skogbrukslovwebinar sommeren 2022 der blant annet usikkerhet knyttet til planting av gran ble drøftet i innlegg fra Line Nybakken. Lenke her: <https://fnf-nett.no/troms/16-06-webinar-bli-kjent-med-skogbruksloven-som-miljolo/>

Det kartlegges naturtyper i regi av Miljødirektoratet i år, Silsand-området og Finnfjordbotn-området. Dataene blir synlig i Naturbasen i februar 2023, men foreløpige rapporter kan etterspørres og slik sett være med å styrke kunnskapsgrunlaget for planen (vedlegg).

FNF Troms ønsker kommunen lykke til med videre planprosess.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Troms

Christine Myrseth
Koordinator
FNF Troms